

Політична культура та ідеологія

УДК 32.329

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17749035>

Від Брюсселя до Варшави: політична риторика І стратегія польських консерваторів

Костюк Антон Михайлович,

Аспірант кафедри політології,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

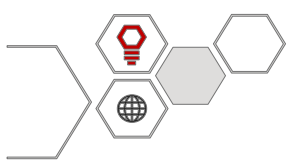
м. Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0009-0009-9889-6389>

Прийнято: 09.11.2025 | Опубліковано: 28.11.2025

Анотація. Стаття присвячена аналізу риторичних стратегій польських правоконсервативних партій — «Право і справедливість» (PiS) та «Конфедерація» — у контексті їх критичного ставлення до процесів європейської інтеграції. Євроскептицизм у польському політичному дискурсі не трактується як пряме заперечення участі Польщі в Європейському Союзі, а постає як стратегічне переосмислення його ролі крізь призму національного суверенітету, культурної ідентичності та автономії у сфері безпеки.

Аналіз засвідчує, що партія PiS дотримується прагматичного підходу, акцентуючи захист національних інтересів у межах європейських інституцій, тоді як «Конфедерація» демонструє радикальнішу форму риторичного протиставлення наднаціональним структурам.

Метою дослідження є виявлення ідеологічних та стратегічних розбіжностей між зазначеними партіями щодо євроінтеграції, механізмів артикуляції національного інтересу та оцінка їх впливу на

внутрішньополітичну динаміку Польщі. Особливу увагу приділено риторичним опозиціям типу «Брюссель – Варшава», «традиція – декаданс», які структурують ідеологічні межі правоконсервативного дискурсу.

Методологічну основу становлять порівняльний та інституціональний аналіз із застосуванням концепції транснаціонального кліважу як пояснювальної рамки для еволюції партійних позицій щодо інтеграційних процесів. Емпіричну базу складають партійні документи, публічні виступи, законодавчі ініціативи та реакції інституцій ЄС. У результаті доведено, що риторика польських правих не лише відображає внутрішньополітичні орієнтири, але й слугує інструментом трансформації євроінтеграційної парадигми — від уніфікованої моделі до формату диференційованої співпраці.

Дослідження має наукову новизну завдяки порівняльному аналізу риторичних стратегій польських правих партій у контексті транснаціонального кліважу, а його висновки можуть бути використані для оцінки політичної динаміки та комунікаційних стратегій у межах ЄС.

Ключові слова: Правоконсерватизм; політика ідентичності; національний суверенітет; євроскептицизм; стратегія інтеграції; вибірковий мультилатералізм; транснаціональний кліваж; політична риторика

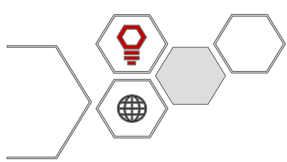
From Brussels to Warsaw: The Political Rhetoric and Strategy of Polish Conservatives

Anton Kostiuk,

PhD Student, Department of Political Science

Oles Honchar Dnipro National University

Dnipro, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0009-9889-6389>

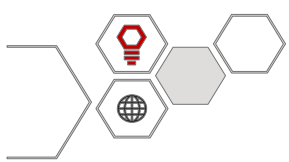
Abstract. This article analyzes the rhetorical strategies of Poland's right-wing conservative parties — Law and Justice (PiS) and Confederation — in the context of their critical stance toward European integration. Euroscepticism in Polish political discourse is not interpreted as a direct rejection of Poland's membership in the European Union, but rather as a strategic rethinking of its role through the lens of national sovereignty, cultural identity, and autonomy in the field of security.

It is established that PiS adheres to a pragmatic approach, emphasizing the defense of national interests within European institutions, whereas Confederation demonstrates a more radical form of rhetorical opposition to supranational structures.

The aim of the study is to identify ideological and strategic differences between these parties regarding European integration, the mechanisms of articulating national interest, and to assess their impact on Poland's domestic political dynamics. Particular attention is paid to rhetorical oppositions such as “Brussels vs. Warsaw” and “tradition vs. decadence,” which structure the ideological boundaries of right-wing conservative discourse.

The methodological framework combines comparative and institutional analysis, applying the concept of transnational cleavage as an explanatory lens for the evolution of party positions on integration processes. The empirical base includes party documents, public speeches, legislative initiatives, and responses from EU institutions.

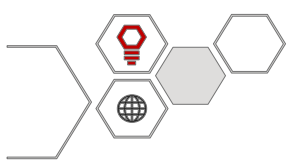
The study offers scholarly novelty through a comparative analysis of rhetorical strategies employed by Polish right-wing parties in the context of transnational cleavage, and its findings may be used to assess political dynamics and communication strategies within the EU.

Keywords: Right-wing conservatism; identity politics; national sovereignty; Euroscepticism; integration strategy; selective multilateralism; transnational cleavage; political rhetoric

Вступ. Із моменту вступу до Європейського Союзу у 2004 році Польща демонструє високий рівень інституційної інтеграції та стабільну підтримку членства серед населення. Однак із середини 2010-х років у країні посилюється критичне ставлення до наднаціональних інституцій ЄС, особливо після парламентських виборів 2015 року, коли уряд сформувала партія «Право і справедливість» (PiS). Відтоді в політичній риторичі та законодавчих ініціативах почали домінувати елементи євроскептицизму, спрямовані на перегляд механізмів взаємодії між національною державою та європейськими структурами. Як зазначає Н. Стичинська, Польща рухається від партнерства до конфронтації з Європейським Союзом — цей процес відображає суттєві трансформації у відносинах із наднаціональними інституціями та посилений акцент на національний суверенітет у правоконсервативному дискурсі [1, с. 2–4].

Паралельно з риторичним зміщенням праворуч у політичному полі з'явилися нові сили — зокрема партія «Конфедерація», яка просуває радикальнішу форму критики євроінтеграції. Ці тенденції корелюють із загальноєвропейським зміщенням у бік національного суверенітету, особливо помітним у Центрально-Східній Європі. Характерною рисою польського випадку є активне використання дихотомії «Європа – проти ЄС», що дозволяє апелювати до культурної спадщини без заперечення європейської ідентичності. Як зазначено у власному дослідженні [2], риторика польських правоконсервативних партій поєднує апеляцію до культурної спадщини з критикою наднаціональних структур, формуючи дихотомію «Європа – проти

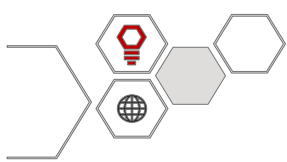
ЕС», яка слугує інструментом збереження культурного суверенітету поряд із політичною автономією.

Показовим прикладом змін у зовнішньополітичному дискурсі Польщі є новообраний президент Кароль Навроцький, який переміг у другому турі виборів 1 червня 2025 року, набравши 50,89% голосів (дані PKW). Його передвиборча кампанія робила акцент на захисті національного суверенітету, скептичному ставленні до європейської федералістської інтеграції та зміцненні трансатлантичних зв'язків.

У своїй зовнішньополітичній програмі Навроцький послідовно виступає проти створення єдиної європейської армії, надає перевагу двостороннім оборонним угодам та проявляє обережність щодо членства України в НАТО, підкреслюючи необхідність історичного примирення [3]. Хоча президент безпосередньо не формує зовнішню політику, його конституційні повноваження, такі як право вето, призначення дипломатичних представників та публічні заяви, дають йому значний стратегічний вплив на міжнародну позицію держави.

За словами Р. Buras, ідеологічна близькість Навроцького до консервативного крила партії PiS та американського руху MAGA зумовлює зміщення пріоритетів польської зовнішньої політики у бік трансатлантичного спрямування, обережного ставлення до європейських оборонних ініціатив і збереження політичного суверенітету через обмежену участь у єврофедералістських проєктах [3].

Ці процеси демонструють формування транснаціонального кліважу — нового політичного розмежування між прихильниками глибокої європейської інтеграції та тими, хто відстоює суверенний контроль. Концепція кліважу, запропонована Лізе Хуге та Гері Марксом, визначає його як результат структурних трансформацій у глобалізованому світі, де ідентичність і

територіальність набувають нового політичного значення в умовах наднаціональних викликів [4, с. 20].

Польський кейс демонструє адаптацію до цієї архітектури та активне використання ідеологічних ресурсів для трансформації моделі євроінтеграції, що проявляється через посилення риторики суверенітету, залучення нових політичних акторів та зростання поляризації публічного дискурсу.

За даними Standard Eurobarometer 99 [5,с.52], рівень довіри до інституцій ЄС у Польщі становить 58%, що перевищує середній європейський показник. Це свідчить про одночасне існування критики окремих інституційних механізмів і підтримки європейської ідентичності серед населення.

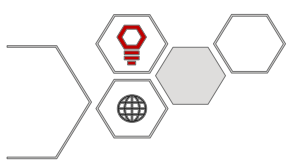
У цьому контексті дослідження зосереджено на ідеологічних та риторичних стратегіях опозиції процесам європейської інтеграції. Особлива увага приділяється тому, як правоконсервативні партії — насамперед «Право і справедливість» та «Конфедерація» — формують власні наративи через дискурсивні протиставлення, апеляції до національної ідентичності та переосмислення ролі Польщі в європейських інституційних процесах.

Мета статті полягає у вивченні риторичних і стратегічних підходів польських правоконсервативних партій у контексті євроінтеграції.

Методологічно дослідження базується на дискурс-аналізі офіційних заяв, програмних документів, медійних виступів та аналітичних коментарів, що дозволяє виявити структуру ідеологічного протиставлення. Використовується порівняльний підхід, який допомагає простежити типологічні відмінності між PiS та «Конфедерацією» у політичній риториці, а також оцінити трансформацію євроскептицизму як політичної стратегії.

Для досягнення цієї мети передбачено:

- виокремлення дискурсивних протиставлень, що формують євроскептичний наратив;

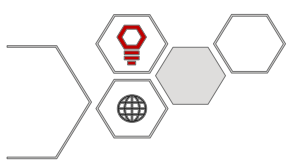
- порівняння ідеологічних та стратегічних основ PiS та «Конфедерації» у сфері європейської політики;
- характеристику механізмів артикуляції національного інтересу;
- оцінку ролі правоконсервативної риторики у трансформації моделі європейської інтеграції.

Ступінь дослідженості теми

Проблематика євроскептицизму в Польщі досліджена у науковій літературі як на національному, так і на транснаціональному рівнях. Однією з ключових теоретичних рамок для аналізу цієї теми є концепція транснаціонального кліважу, запропонована Лізе Хуге та Гері Марксом[4,с.5]. У межах цієї моделі протиставлення між національним суверенітетом і наднаціональною інтеграцією розглядається як нова вісь ідеологічної диференціації, що формує політичні контури в умовах еволюції Європейського Союзу.

Теоретичні основи аналізу правоконсервативних та ультраправих партій у контексті євроінтеграції розкриті у праці Piotra Buras'a *Catch-27: The contradictory thinking about enlargement in the EU* [6], де автор аналізує ідеологічні засади сучасного євроскептицизму, зокрема у польському політичному дискурсі. Buras підкреслює, що правоконсервативні сили, такі як партія «Право і справедливість», формують риторику навколо захисту національного суверенітету, критики наднаціональних механізмів та переосмислення ролі Польщі в європейських процесах. Особлива увага приділяється використанню національної ідентичності як інструменту політичної мобілізації в умовах кризи ліберальної моделі та зростання поляризації.

У регіональному контексті євроскептицизм у Польщі та Угорщині розглядається через призму популістської риторики та конфлікту з наднаціональними структурами. Сешеї та Жгут [7], підкреслюють, що судова

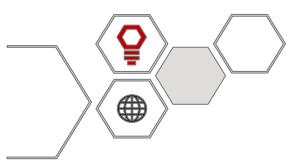
реформа в Польщі стала прикладом інституціоналізованого тиску на принципи верховенства права, формуючи нову архітектуру протистояння між державним суверенітетом та європейською нормативністю. Цей конфлікт не лише знижує довіру до наднаціональних інституцій, а й використовується як засіб політичної мобілізації через апеляцію до національної ідентичності та захист традиційних цінностей.

Окремо дослідники відзначають значення фінансової залежності Польщі від фондів ЄС та вплив розподілу цих ресурсів на внутрішній політичний порядок денний. Ці аспекти детально аналізуються у звіті Європейської Комісії [5], підготовленому в межах Європейського семестру підготовленому в межах Європейського семестру, де висвітлюється, як фінансова підтримка впливає на пріоритети реформ, політичні рішення та які виклики і можливості виникають у процесі інтеграції з європейськими структурами.

Попри велику кількість досліджень, порівняльний аналіз партій «Право і справедливість» та «Конфедерація» у контексті їхньої риторики, ідеологічних позицій та стратегій взаємодії з ЄС залишається недостатньо опрацьованим. Це дослідження спрямоване на заповнення цієї прогалини шляхом системного зіставлення риторичних конструкцій, стратегічних наративів і моделей євроскептицизму, застосованих обома політичними силами.

Політичний контекст головування Польщі в Раді ЄС

Головування Польщі в Раді Європейського Союзу, що розпочалося 1 січня 2025 року, відбувається на тлі внутрішньої політичної поляризації та обмеженої довіри з боку європейських інституцій. Ідеологічна спадщина партії «Право і справедливість» (PiS), яка втратила владну позицію у 2023 році, продовжує формувати стратегічні пріоритети зовнішньої політики, зокрема через акцент на захист національного суверенітету та вибірково

інтеграцію. Згідно зі звітом *Poland in the European Union: Report 2023*, прагнення до стратегічної автономії та критичне ставлення до наднаціональних регуляторних механізмів залишаються ключовими характеристиками позиціонування Польщі у відносинах із ЄС, незважаючи на участь поміркованих партій у новому коаліційному уряді у новому коаліційному уряді [8, с. 17–20].

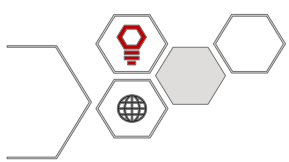
Як відзначають Cséhi та Zgut [7, с. 4], євроскептицизм у Польщі набуває стійкого та інституціоналізованого характеру, що проявляється у критиці правових механізмів ЄС, зокрема у сфері судової влади та верховенства права. Навіть після формування коаліційного уряду з участю поміркованіших сил у 2025 році, публічний дискурс залишається сфокусованим на питаннях ролі Польщі в ЄС, праві на автономне політичне рішення та критиці потенційного впливу наднаціональних структур.

Головування в Раді ЄС створює можливості для участі Польщі у формуванні спільного порядку денного, проте воно відбувається в умовах обмеженої довіри з боку європейських партнерів. Це обумовлено попередніми конфліктами навколо **судової** реформи, міграційної політики та механізмів розподілу фондів [8].

Таким чином, головування Польщі в Раді ЄС репрезентує не лише інституційну активність держави, а й актуалізує питання балансу між євроінтеграцією та національною ідентичністю. У цьому контексті доцільно розглядати пріоритети польського дискурсу, які окреслюють рамки взаємодії з ЄС на перетині прагматизму, символізму та суверенітету.

Ключові аспекти головування

У 2025 році Польща очолює Раду ЄС, що супроводжується підвищеною увагою до питань національного суверенітету, верховенства права та взаємодії між національними й наднаціональними інституціями. Незважаючи на зміну політичної більшості, у зовнішньополітичних орієнтирах Польщі зберігається

вплив євроскептичних і консервативних позицій, які активно підтримуються опозиційними силами, медійними платформами та частиною громадської думки.

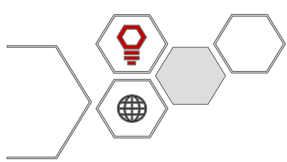
Як зазначають Csehi та Zgut [7], ці позиції мають інституціоналізований характер і продовжують формувати публічний дискурс навколо питань національного суверенітету, автономного політичного вибору та критики наднаціональних регуляторних механізмів.

Програма Polish Presidency Programme [10] визначає ключові завдання головування:

1. Безпека східного кордону ЄС у контексті війни в Україні та загроз гібридного характеру [11].
2. Оновлення системи розподілу коштів ЄС, що передбачає прозорість та дотримання принципу верховенства права, як передбачено у пакеті *Rule of Law Conditionality* [12].
3. Енергетична самодостатність, що включає диверсифікацію джерел та зменшення залежності від російського імпорту [13].

Ці пріоритети демонструють прагнення Варшави впливати на східний вимір політики ЄС, одночасно враховуючи інтереси як поміркованих, так і радикальніших політичних сил. Як підкреслює експертна оцінка SIEPS [14], оприлюднена в рамках внутрішнього аналітичного огляду, підготовленого у зв'язку з початком польського головування у першій половині 2025 року, польське головування має потенціал загострити дебати щодо балансу між спільною європейською політикою та суверенними пріоритетами держав-членів.

Попри наявність численних досліджень, системне порівняння позицій партій «Право і справедливість» та «Конфедерація» щодо підходів до ЄС залишається малодослідженим. Це дослідження спрямоване на часткове

заповнення цієї прогалини через порівняльний аналіз риторичних практик і моделей євроскептицизму, застосованих обома політичними силами.

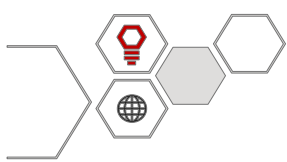
Внутрішньополітичний фон головування

Внутрішньополітичний фон головування Польщі в Раді Європейського Союзу у 2025 році позначений суперечливою ситуацією. Попри зміну урядової коаліції, базові принципи зовнішньої політики залишаються стабільними, однак політичне життя країни характеризується високим рівнем поляризації. Як зазначають Csehi та Zgut [7], «євроскептичні та консервативні наративи продовжують впливати на формування зовнішньополітичних рішень через парламентську опозицію, медіа та суспільну думку».

У цьому контексті головування Польщі в Раді ЄС виступає не лише як інструмент реалізації завдань на європейському рівні, а й як механізм внутрішньополітичної мобілізації. Пріоритети, зазначені у Polish Presidency Programme «відображають як реакцію на зовнішні виклики, так і прагнення польських політичних сил використовувати європейську проблематику у внутрішньому дискурсі» [10]. Це підтверджується висновками аналітичного звіту SIEPS, де наголошується, що «польське головування може стати ареною суперництва між інтеграційними моделями та прагненням зберегти національний контроль» [14].

Отже, внутрішньополітичний фон головування поєднує два ключові виміри: необхідність демонструвати лояльність до європейських принципів та одночасне використання європейської тематики як інструменту партійної конкуренції. Саме ця подвійність створює специфічні умови для реалізації пріоритетів Польщі під час її головування в Раді ЄС.

Ідеологічні основи польського євроскептицизму

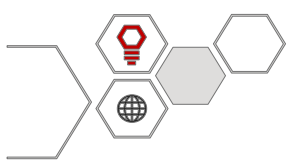
Євроскептицизм у Польщі має чітко виражений партійний характер, у межах якого умовно виділяють два підходи: помірковано-консервативний та радикально-націоналістичний.

Партія «Право і справедливість» (PiS) представляє інституціоналізовану форму євроскептицизму, де участь у європейських інтеграційних процесах вважається прийнятною за умови збереження пріоритету національного суверенітету. Риторика партії акцентує на реформуванні ЄС для посилення ролі держав-членів у механізмах ухвалення рішень ухвалення рішень [9].

Натомість радикальні праві сили, зокрема «Конфедерація», демонструють жорстку антиінтеграційну позицію, яка поєднує етнонаціоналізм із системною критикою європейських інституцій [2]. У публічних заявах та медійних коментарях представників партії прослідковується критика наднаціональних органів, заклики до обмеження повноважень ЄС, а також риторичні припущення щодо можливості виходу Польщі зі складу Союзу [3].

Такий підхід відповідає типології радикальних правих партій, окресленій у дослідженні автора [2] та доповненій Каспером Мадде [15], де центральними елементами виступають антилібералізм, націоналізм та заперечення наднаціонального регулювання. У випадку «Конфедерації» євроскептицизм постає не як інструмент стратегічної корекції, а як ідеологічна позиція, що ставить під сумнів саму концепцію інтегрованої Європи.

Отже, головна відмінність між двома партіями полягає не лише в інтенсивності критики ЄС, а й у її ідеологічній спрямованості: PiS просуває модель перерозподілу повноважень між Брюсселем та державами-членами, тоді як «Конфедерація» ставить під сумнів доцільність інтеграційної рамки загалом.

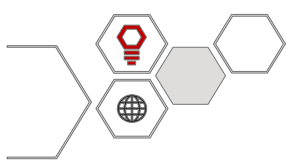
Конфлікт навколо судової реформи та його вплив на євроскептичний дискурс

Одним із ключових джерел напруженості між урядом Польщі та інституціями Європейського Союзу стали реформи судової системи, ініційовані партією «Право і справедливість» (PiS) після 2015 року. Зміни включали створення Дисциплінарної палати Верховного суду та розширення повноважень виконавчої влади щодо судової гілки. Європейська комісія висловила занепокоєння щодо порушення принципів незалежності суддів та верховенства права, закріплених у статті 2 Договору про ЄС [15].

Особливе загострення конфлікту настало після рішення Конституційного трибуналу у справі К 3/21 (жовтень 2021 року), згідно з яким окремі положення права ЄС були визнані такими, що суперечать Конституції Польщі. Це поставило під сумнів принцип пріоритетності європейського права, закріплений у статтях 1 та 19 ДЄС, і було сприйняте європейськими інституціями як підрив основоположних цінностей Союзу [17].

У відповідь Європейська комісія активувала механізм захисту верховенства права (стаття 7 ДЄС) та застосувала механізм умовності, тимчасово обмеживши доступ Польщі до коштів Фонду відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Facility – RRF) [16]. Згідно з офіційним повідомленням Комісії, доступ до фінансування може бути відновлений за умови виконання критеріїв щодо відновлення верховенства права, що відкриває шлях до отримання до €137 млрд з фондів ЄС [18].

Після виконання ключових етапів судової реформи, 29 лютого 2024 року Європейська комісія ухвалила два юридичні акти, які відкрили доступ Польщі до масштабного фінансування з боку ЄС. Частина коштів надана через Механізм відновлення та стійкості, інша — у рамках багаторічної бюджетної підтримки, що охоплює політику згуртованості, внутрішніх справ, морську та рибну політику. Доступ до фінансування став можливим після виконання так

званих «суперетапів» реформ, зокрема щодо незалежності судової влади та дотримання Хартії основних прав ЄС, що підтверджено офіційною оцінкою ЄК що підтверджено офіційною оцінкою ЄК [18].

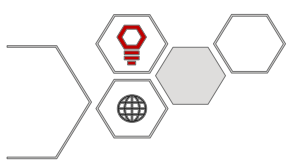
Ці рішення викликали гостру реакцію правоконсервативних партій. Зокрема, PiS звинуватила інституції ЄС у порушенні принципу рівності держав-членів та політично вмотивованому використанні фінансових інструментів. «Конфедерація» охарактеризувала дії ЄС як пряме втручання у внутрішні справи Польщі, використовуючи це для обґрунтування необхідності обмежити участь країни в наднаціональних механізмах [18].

З боку європейських інституцій також пролунала критика: рішення польського Конституційного трибуналу щодо переваги національного права над правом ЄС розцінювалось як підрив принципу пріоритетності європейського права [19].

Таким чином, конфлікт між Варшавою та Брюсселем щодо судової реформи перетворився не лише на юридичну суперечку, а й на інституційний каталізатор формування стійкого євроскептичного порядку денного у польському політичному дискурсі. Особливо показовим є використання «Конфедерацією» рішення Конституційного трибуналу у справі К 3/21 як аргументу у президентській кампанії 2025 року, підкреслюючи необхідність відновлення повного національного суверенітету та обмеження участі Польщі в наднаціональних механізмах [20].

Порівняння стратегій PiS і «Конфедерації»

Дві провідні правоконсервативні партії Польщі — «Право і справедливість» (PiS) та «Конфедерація» — демонструють різні стратегії у сфері євроскептичної риторики. Попри спільний ідеологічний фундамент, вони суттєво відрізняються щодо форм і глибини критики наднаціональних інституцій ЄС.

PiS дотримується інституціонального підходу, орієнтованого на реформування ЄС зсередини з метою посилення ролі держав-членів. Партія визнає значення членства Польщі у Союзі, проте наполягає на перерозподілі повноважень на користь національного суверенітету [21].

У протилежність PiS, «Конфедерація» відстоює радикальний антиінституційний підхід, заснований на запереченні самої ідеї європейської інтеграції. Її риторика включає заклики до обмеження повноважень наднаціональних структур та припущення щодо можливого виходу Польщі з ЄС. Така позиція відповідає характеристикам праворадикальних партій, окресленим у дослідженні автора [2], із акцентом на антилібералізм, націоналізм і заперечення наднаціонального регулювання.

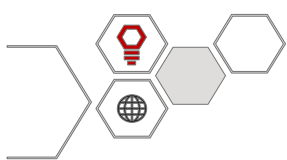
Обидві партії активно застосовують євроскептичні меседжі як інструмент політичної мобілізації. PiS орієнтується на сільський та старший електорат, тоді як «Конфедерація» апелює до молоді, малого бізнесу та протестно налаштованих груп [20].

Диференціація риторичних і комунікативних стратегій

Інституційна критика vs. системна опозиція

Риторика PiS відображає інституціоналізований євроскептицизм: партія бере активну участь у діяльності європейських органів, зокрема через групу ECR у Європарламенті, поєднуючи критику наднаціональних механізмів із прагненням реформувати Союз зсередини. Натомість «Конфедерація» виступає як системний опонент інтеграції, не пропонуючи узгодженої альтернативної інституційної моделі, а апелюючи до риторики виходу та радикального суверенітету.

Риторичні стилі та медіа-стратегії

Комунікація PiS здійснюється переважно через державні ЗМІ, офіційні канали та парламентський дискурс. У протилежність їй, «Конфедерація» активно використовує цифрові платформи — TikTok, YouTube, соціальні меми — для поширення антиелітної, саркастичної та провокативної риторики, орієнтованої на молодіжну аудиторію [20].

Регіональна типологізація

Порівняльний аналіз демонструє, що PiS має спільні риси з угорським Fidesz, акцентуючи на захисті суверенітету в межах участі у ЄС. Натомість «Конфедерація» корелює з партіями типу SPD (Чехія) та Republika (Словаччина), які критикують ЄС як ціннісний та бюрократичний проєкт, не пропонуючи конструктивної альтернативи.

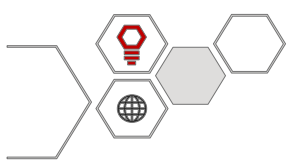
Динаміка після виборів 2025 року

Перемога Кароля Навроцького на президентських виборах спричинила реінституціоналізацію риторики PiS: замість прямої конфронтації — акцент на селективному реформуванні. «Конфедерація», навпаки, активізувала радикальні заклики до «польського Ексіту», посиливши опозиційне позиціонування.

Таблиця 1

Порівняння PiS і «Конфедерації»

Критерій	PiS	«Конфедерація»
Тип євроскептицизму	Інституціоналізований, поміркований	Радикальний, антиінституційний
Цільова аудиторія	Старший електорат, сільська місцевість	Молодь, підприємці, чоловіки 18–29
Риторичні засоби	Державні ЗМІ, офіційна комунікація	TikTok, YouTube, соціальні меми
Стратегія щодо ЄС	Реформування інституцій зсередини	Можливість виходу з ЄС
Електоральна географія	Центральна Польща, малі міста	Великі міста, студентські осередки

Таким чином, структурне порівняння стратегій PiS і «Конфедерації» дозволяє окреслити внутрішню типологію польського євроскептицизму — від поміркованої інституційної критики до радикального заперечення наднаціонального регулювання. Така диференціація не лише формує розмаїття політичного дискурсу всередині країни, а й має потенціал впливу на зовнішню позицію Польщі в європейських інтеграційних процесах.

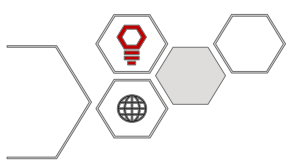
Громадська думка та електоральна динаміка

Протягом останнього десятиліття євроскептичні настрої у Польщі демонструють поступове зниження рівня довіри до ЄС, особливо серед прихильників правоконсервативних партій. Згідно з даними Standard Eurobarometer, якщо у 2015 році близько 80 % громадян Польщі висловлювали підтримку Союзу, то у 2023 році цей показник скоротився до 65 % [5].

Найнижчий рівень довіри зафіксовано серед електорату «Конфедерації», що відображає її критичний дискурс щодо наднаціонального регулювання. Це свідчить, що євроскептична риторика функціонує в умовах високого рівня обізнаності щодо інституційної структури ЄС.

Електоральна база «Конфедерації» сконцентрована переважно серед молодих чоловіків 18–29 років, представників малого бізнесу та самозайнятих, які сприймають транснаціональне регулювання як загрозу економічній свободі [22]. Ця група активно резонує з риторикою, що поєднує популістські, антиелітні та нативістські елементи, притаманні праворадикальному дискурсу [22]. Партія широко застосовує соціальні медіа, неформальні зустрічі та гумористичні формати, зокрема стендап-кампанію «Piwo z Mentzenem», для мобілізації молодіжного електорату, позиціонуючи себе як альтернативу політичному мейнстриму [22].

Натомість «Право і справедливість» (PiS) зберігає стабільну підтримку серед старшого населення, особливо у сільській місцевості. Свою підтримку партія забезпечує через соціальні програми, спрямовані на сім'ї, літніх людей

та традиційні сектори економіки — серед них «Rodzina 500+», «Dobry Start» та «Emerytura+», які залишаються ключовими механізмами державної підтримки у 2023 році [23].

Таким чином, попри різницю в ідеологічних підходах, обидві партії використовують євроскептицизм як засіб електоральної мобілізації, адаптуючи його до потреб молодіжного протестного електорату та консервативного соціального ядра.

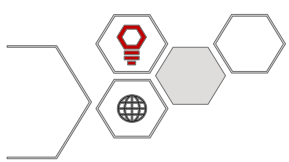
Роль медіа та ідеологічної поляризації

Внутрішньополітичний дискурс у Польщі формується в умовах високої інформаційної поляризації та фрагментації медіапростору. Ідеологічна сегментація між медіа створює альтернативні фрейми інтерпретації ключових політичних процесів, зокрема ролі Європейського Союзу. Це посилює ефект селективного споживання інформації та закріплює політичну лояльність серед різних груп населення [20].

Поляризація медіапростору послаблює можливості для формування єдиного демократичного наративу, водночас стимулюючи мобілізацію на основі конфліктних та емоційно забарвлених трактувань внутрішньої й зовнішньої політики. Державні мовники стабільно транслюють урядові меседжі, тоді як незалежні ЗМІ стикаються з фінансовим тиском, регуляторними обмеженнями та судовими переслідуваннями, що загострює політичну поляризацію та формує альтернативні політичні реалії [20].

Трансформація журналістики у Центрально-Східній Європі після падіння комунізму супроводжувалася глибоким ідеологічним розмежуванням. Медіа дедалі частіше виступають не як нейтральні транслятори подій, а як інструменти політичної мобілізації, що функціонують у межах поляризованих інформаційних екосистем [24].

У Польщі ця динаміка проявляється як змістово, так і жанрово: відчутний поділ між офіційними, партійно орієнтованими каналами,

пов'язаними з владними структурами, та незалежними платформами, що відстоюють плюралістичний та громадянський підхід до комунікації.

Консервативні медіаресурси фокусуються на захисті національного суверенітету, культурної ідентичності та правової автономії, подаючи європейські інституції як зовнішні сили, що нав'язують суперечливі для польського суспільства норми. Серед ключових каналів — TVP Info, RMF24 та Gazeta Polska, які активно підтримують риторику партій «Право і справедливість» та «Конфедерація», конструюючи наративи національного опору транснаціональному впливу.

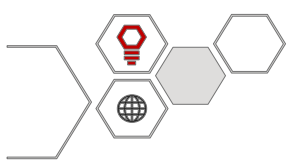
Ліберальні та прогресивні медіа наголошують на ризиках ізоляції, втраті фінансування та згортанні демократичних стандартів, просуваючи ідею солідарності, інституційної єдності та європейських норм як складової модернізаційного проєкту.

Таким чином, сучасний медійний ландшафт Польщі виконує не лише інформаційну функцію, а й **ідеологічну**, формуючи політичні орієнтири крізь призму вибору між модернізацією та національною автономією.

Верховенство права як точка конфлікту

Конфлікт між Польщею та Європейським Союзом у сфері правосуддя зосереджується на принципах верховенства права, які ЄС визначає як фундамент демократичної легітимності та правопорядку. Реформи, ініційовані партією «Право і справедливість» (PiS) після 2015 року — зокрема створення Дисциплінарної палати Верховного суду та посилення впливу виконавчої влади на судову систему — викликали серйозне занепокоєння з боку Європейської комісії та Венеціанської комісії [16].

Особливе загострення конфлікту відбулося після рішення Конституційного трибуналу Польщі у справі К 3/21 (жовтень 2021 року), за яким норми польської Конституції були визнані пріоритетними над правом ЄС. Це рішення сприйняли європейські інституції як підриг принципу

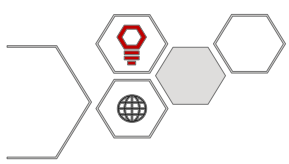
примату європейського права та активували процедуру за статтею 7 Договору про ЄС. У травні 2024 року Європейська комісія офіційно завершила процедуру, визнавши, що ризик серйозного порушення верховенства права більше не існує, а Польща зобов'язалася дотримуватися рішень Суду ЄС і принципів правової держави [25].

Подібні процеси спостерігаються і в Угорщині, де наратив про захист національного суверенітету також використовується для політичної мобілізації. В обох країнах популістські сили апелюють до зовнішнього втручання та загрози національній ідентичності, легітимізуючи реформи, які критикує ЄС, і зміцнюючи контроль над національними інституціями.

Громадська реакція на судову реформу в Польщі залишається суперечливою. Згідно з даними Європейської комісії [16], суспільні обговорення втручання виконавчої влади в судову систему загострилися, що призвело до зростання поляризації та занепокоєння щодо незалежності суддів.

У лютому 2024 року Європейська комісія частково зняла фінансові обмеження, ухваливши два юридичні акти, які відкрили Польщі доступ до €137 млрд — за умови виконання Хартії основних прав ЄС та завершення ключових етапів судової реформи. Польща виконала «суперетапи» щодо незалежності судової системи та механізмів аудиту, що дозволило розблокувати фінансування в межах RRF та політики згуртованості на 2021–2027 роки [18].

Попри позитивну оцінку Комісії, ухвалені рішення не означають остаточного врегулювання конфлікту. Фінансування було прив'язане до впровадження інструментів прозорості, зокрема системи *Agachne*, що дозволяє контролювати кінцевих отримувачів коштів та підрядників. У межах першого траншу Польща отримала €6.3 млрд (€2.7 млрд грантів і €3.6 млрд кредитів) — найбільший одноразовий переказ ЄС у новітній історії країни. Єврокомісія

продовжує здійснювати моніторинг, включно з щорічними аудитами та перевіркою дотримання Хартії основних прав ЄС.

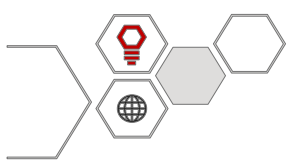
Таким чином, правовий компроміс радше є умовною формою співіснування, ніж стабільним консенсусом, і залишає простір для подальших суперечностей щодо верховенства права. Конфлікти зберігаються, зокрема через рішення Конституційного трибуналу у справі К 3/21, яке поставило під сумнів юрисдикцію Суду ЄС.

Верховенство права в цьому контексті постає не лише як юридична суперечка, а й як символ ідеологічного протистояння, де концепт національного суверенітету конфліктує з нормативними принципами європейської інтеграції. Напруга між внутрішньою ідентичністю та регуляторною структурою ЄС формує основні контури польського артикулюють альтернативне бачення європейського розвитку.

Висновки

Євроскептицизм польських консервативних партій — «Право і справедливість» (PiS) та «Конфедерація» — репрезентує цілеспрямовану риторичну стратегію, що окреслює вісь напруги між Варшавою та Брюсселем. У цьому дискурсі Європейський Союз постає не лише як економічне чи політичне утворення, а як арена ідеологічного конфлікту, де «центр» виступає джерелом нормативної уніфікації, а «периферія» — захисником політичної та культурної відмінності.

Риторичний підхід PiS ґрунтується на прагматичному реформізмі: партія визнає інституційну належність до ЄС, водночас просуваючи наратив «суб'єктного суверенітету» — права на окрему ідентичність та власні політичні пріоритети у межах європейської спільноти. Натомість «Конфедерація» артикулює радикальнішу позицію, де саме членство у європейському проєкті сприймається як загроза національній автономії — не

як об'єкт корекції, а як предмет системного переосмислення інтеграційної моделі.

У 2025 році, на тлі головування Польщі в Раді ЄС, ці стратегії набувають нового виміру: вони трансформуються з опозиційної критики у потенційно впливовий інституційний голос, здатний модифікувати порядок денний Євросоюзу. Водночас нова поствиборча конфігурація уряду, включно з обранням Кароля Навроцького, посилює динаміку євроскептичного медіапростору як альтернативи брюссельській нормативності.

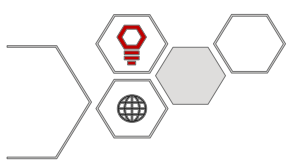
Таким чином, польський консерватизм постає не лише як національний політичний феномен, а й як складова ширшої трансформації європейської інтеграції. Він відкриває дискусію про допустимі межі уніфікації, легітимність ідеологічної багатоманітності та пошук нових форматів співпраці, здатних враховувати національні контексти без втрати засадничої єдності спільного проєкту.

Актуальним напрямом подальших досліджень є поглиблений порівняльний аналіз дискурсивних стратегій правоконсервативних партій країн Центрально-Східної Європи в контексті європейської інтеграції.

Перспективи подальших досліджень

Подальший аналіз євроскептичного популізму доцільно розширити на країни Вишеградської групи — Угорщину, Чехію та Словаччину. Це дозволить виявити регіональні закономірності артикуляції національного суверенітету, трансформації національного інтересу та взаємодії з наднаціональними структурами в умовах політичної фрагментації.

Окрему увагу слід приділити медіа-середовищу як мобілізаційному чиннику, особливо в сегменті молодіжного електорату, де селективне споживання інформації значно впливає на сприйняття інтеграційних процесів. Важливим напрямом є дослідження взаємозв'язку між цифровими кампаніями

правих партій, медійною екосистемою та ефектом ідеологічної поляризації, що впливає на демократичну стійкість у регіоні.

Цінним об'єктом дослідження є формування транснаціональних коаліцій у Європейському парламенті — їхня риторика, тактики блокування та вплив на нормотворчий процес. У світлі геополітичної нестабільності, безпекових криз і нових регіональних розломів постає необхідність переосмислення понять суверенітету, демократичної легітимності та моделей інтеграції в ЄС.

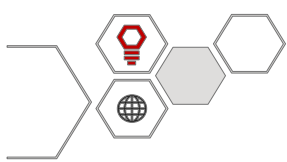
Список використаної літератури

1.Styczyńska N. Conflict or Conciliation? The Polish elections of 2023 and their consequences for the EU. – Stockholm: SIEPS, 2023. – (European Policy Analysis; No. 13). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.sieps.se/media/cown5vos/2023_13epa.pdf (дата звернення: 28.07.2025).

2. Костюк А.М. Від традицій до іновацій: дослідження право-консервативних партій в сучасній Польщі // Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках. – 2023. – Т. 6, № 1. – С. 132–140. – DOI: <https://doi.org/10.15421/342313> Дата звернення- 28.07.2025

3.Buras P. New Polish president set for foreign policy power struggle with government [Електронний ресурс] / P. Buras // Notes from Poland. – 2025. – 15 липня. – Режим доступу: <https://notesfrompoland.com/2025/07/15/new-polish-president-set-for-foreign-policy-power-struggle-with-government> – (дата звернення: 28.07.2025).

4.Hooghe L., Marks G. A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus // British Journal of Political Science. – 2009. – Vol. 39, № 1. – P. 1–23. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://garymarks.web.unc.edu/wp->

content/uploads/sites/13018/2016/09/BJPS.postfunctionalism.2009.hooghe.marks_.pdf –

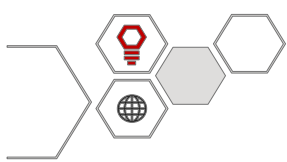
5. Європейська комісія. Standard Eurobarometer 99 – Spring 2023: Public opinion in the European Union [Електронний ресурс]. – Брюссель: Directorate-General for Communication, 2023. – Режим доступу: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/77fda143-2f4a-11ee-9e98-01aa75ed71a1> – (дата звернення: 28.07.2025).

6. Buras P. Catch-27: The contradictory thinking about enlargement in the EU [Електронний ресурс] / P. Buras, E. Morina. – European Council on Foreign Relations, 2023. – Режим доступу: <https://ecfr.eu/publication/catch-27-the-contradictory-thinking-about-enlargement-in-the-eu> (дата звернення: 28.07.2025).

7. Csehi R., Zgut E. When populists govern: institutional underpinnings of populism in Hungary and Poland // *European Politics and Society*. – 2021. – Vol. 22, № 1. – P. 1–18. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/338849804_'We_won't_let_Brussels_dictate_us'_Euroscptic_populism_in_Hungary_and_Poland (дата звернення: 29.07.2025).

8. Ambroziak A.A. (ред.). Poland in the European Union. Report 2023 [Електронний ресурс]. – Warsaw: SGH Publishing House, 2023. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/374229568_Poland_in_the_European_Union_Report_2023 (дата звернення: 29.07.2025).

9. European Commission. 2023 Country Report – Poland. Institutional Paper 245 [Електронний ресурс]. – Brussels: Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2023. – Режим доступу: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2023-country-report-poland_en – (дата звернення: 29.07.2025).

10. Polish Presidency Programme. Programme of the Polish Presidency of the Council of the European Union [Електронний ресурс]. – Brussels: Council of the European Union, 2025. – Режим доступу: <https://www.gov.pl/attachment/f822a6c3-791e-42fc-b0b3-af46b214cf0c> – Назва з екрана. (дата звернення: 29.07.2025).

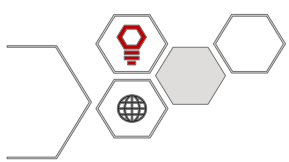
11. Gov.pl. Poland effectively protects the EU border [Електронний ресурс]. – 2025. – Режим доступу: <https://www.gov.pl/web/primeminister/poland-effectively-protects-the-eu-border> – (дата звернення: 29.07.2025).

12. European Commission. Rule of Law Conditionality Regulation [Електронний ресурс]. – 2025. – Режим доступу: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/protection-eu-budget/rule-law-conditionality-regulation_en (дата звернення: 09.08.2025).

13. Ministry of Climate and Environment. Priorities of the Polish Presidency of the EU Council at the European Parliament Committee on Industry, Research and Energy (ITRE) [Електронний ресурс]. – 2025. – Режим доступу: <https://www.gov.pl/web/climate/priorities-of-the-polish-presidency-of-the-eu-council-at-the-european-parliament-committee-on-industry-research-and-energy-itre> (дата звернення: 09.08.2025).

14. SIEPS (Stockholm Institute for European Policy Studies). Analysis of the Polish EU Presidency Priorities and Challenges [Електронний ресурс]. – Internal policy briefing, 2025. – Режим доступу: <https://www.sieps.se> (дата звернення: 09.08.2025).

15. Mudde C. Populist Radical Right Parties in Europe [Електронний ресурс]. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007. – Режим доступу: <https://www.pacedifesa.org/public/documents/Cas%20Mudde%20Populist%20Radical%20Right%20Parties%20in%20Europe%20%202007.pdf> –(дата звернення: 09.08.2025).

16. European Commission. 2024 Rule of Law Report – Country Chapter: Poland [Електронний ресурс]. – Brussels: Directorate-General for Justice and Consumers, 2024.

Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2024:0821:FIN:EN:PDF> – (дата звернення: 09.08.2025).

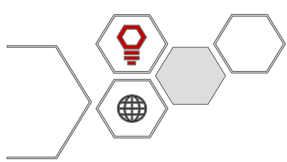
17. European Law Blog. Poland's Constitutional Tribunal on the status of EU law: The Polish government got all the answers it needed from a court it controls [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.europeanlawblog.eu/pub/polands-constitutional-tribunal-on-the-status-of-eu-law-the-polish-government-got-all-the-answers-it-needed-from-a-court-it-controls> –(дата звернення: 12.08.2025).

18. European Commission. Poland's efforts to restore rule of law pave the way for accessing up to €137 billion in EU funds [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/29-02-2024-poland-s-efforts-to-restore-rule-of-law-pave-the-way-for-accessing-up-to-eur137-billion-in-eu-funds_en –(дата звернення: 12.08.2025).

19. Columbia Undergraduate Law Review. Poland and the EU: Legal Supremacy and Fragmentation [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.culawreview.org/journal/current-events-poland-and-the-eu-legal-supremacy-and-fragmentation> –(дата звернення: 12.08.2025).

20. Notes from Poland. Six conclusions from Poland's European elections [Електронний ресурс]. – 2024. – 10 червня. – Режим доступу: <https://notesfrompoland.com/2024/06/10/six-conclusions-from-polands-european-elections> –(дата звернення: 12.08.2025).

21 . Carnegie Europe. A turning point, or not? Principles for a new European order [Електронний ресурс]. – Carnegie Endowment for International Peace, 2025. – 10 квітня. – Режим доступу: <https://carnegieendowment.org/research/2025/04/a->

turning-point-or-not-principles-for-a-new-european-order?lang=en –(дата звернення: 21.08.2025).

22. Matevosyan H. Young Poles' Political Preferences: A Fresh Wind for the Upcoming Election [Електронний ресурс] // ZOiS Spotlight. – 2023. – Режим доступу: <https://www.zois-berlin.de/en/publications/zois-spotlight/young-poles-political-preferences-a-fresh-wind-for-the-upcoming-election> –(дата звернення: 21.08.2025).

23. Główny Urząd Statystyczny. Świadczenia na rzecz rodziny w 2023 roku. – Warsaw: GUS, 2024. – Режим доступу: https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6005/4/7/1/swiadczenia_na_rzecz_rodziny_w_2023_roku.pdf –(дата звернення: 21.08.2025).

24. Guasti P., Kocian M. Polarization and Democracy in Central Europe // Politics and Governance. – 2025. – Vol. 13, № 1. – P. 45–58. – Режим доступу: <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/9560> –(дата звернення: 21.08.2025).

25. Ministerstwo Sprawiedliwości. Komisja Europejska zakończyła procedurę z art. 7 przeciwko Polsce [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/komisja-europejska-zakonczyla-procedure-z-art-7-przeciwko-polsce> –(дата звернення: 21.08.2025).